

SÖZLÜ GELENEĞİN ELEKTRONİK KÜLTÜR ORTAMINDA VE MÜZİK-MEKÂN ODAĞINDA YANSIMASI

Okan Alay

- Söz ve onunla ilintili olarak süreç içinde varlık bulan sözlü gelenek; yazı ve yazılı kültürden çok önce var olmakla beraber, insanlık tarihinde en ilkel sosyal yapıdan günümüz modern dünyasına değin işlevini korur. Ancak günümüzde sözlü gelenek, artık yazılı kültür ve elektronik kültür ortamıyla birlikte yeni bir sürece evrilerek varlık bulur. Modernizm ve ilintili olarak postmodernizmle birlikte sözlü geleneğin varlığı; yazı-matbaa ve medya teknolojilerine dayanan telefon, radyo, televizyon, internet gibi ögelere borçlu olan elektronik kültür çağında değişim dönüşüme uğradığı gibi yok olma tehlikesiyle de karşılaşır. Değişen koşullarla beraber kentlilik, modernizm ve bilim-teknikteki gerçeklikler, yazılı ve elektronik kültür lehine olurken sözlü gelenek bundan olumsuz etkilenir. Bu yeni süreçte medya ve parçası olan popüler medya ayrıca etkin bir rol üstlenerek pek çok sosyokültürel olguyu etkiler.

Bu çalışmada; sözlü geleneğin dijital-elektronik ortamındaki yansımaları, yeniden inşa ve değişim süreci irdelenirken öte yandan kentleşme ve moderniteyle birlikte *türkü-bar*, *müzikeyi*, *türkü-kafe* olarak adlandırılan mekânlar odağında yeniden üretim veya onunla koşut olarak tüketim süreci değerlendirilmektedir.

Sözlü Gelenek ve Dijital-Elektronik Ortam: Radyo-Televizyon, Sinema ve İnternet

Sözlü ve yazılı kültür sürecinin devamında elektronik kültür ortamında bilgisayar teknolojisi ve yeni dijital ortamlar sayesinde pek çok değişiklik görülür. Söz ve yazı, bu evrede dijital olanaklardan doğrudan ve dolaylı olarak etkilenir. Bilgi-işlem teknolojisi,

radio-televizyon ve sinema; bu süreçte 20. yüzyılın başlarından itibaren gelişim gösterir ve 1970'ten sonra ise daha güçlü atılımlarla artık iş yerlerinden evlerimize, bilgisayarlardan cep telefonlarına dek hayatın her alanından etkin olmaya başlar.

Neil Postman, *Televizyon: Öldüren Eğlence* (1994) isimli çalışmasında; kitap kültürünün insanlık açısından kazanımlarının ve değerlerinin bir savunusunu yaparken televizyon kültürünün bu kazanımlar açısından tehdit oluşturduğuna vurgu yapar. Elektronik ve görsel medyanın, okuryazarlığın ve anlamanın artması eğilimini tersine çevirdiğini ve bundan dolayı geleneksel eğitimin temellerinin yok olma sürecine girdiğini iddia eder.¹

Bu konuda bir başka önemli isim olan Sanders da elektronik kültür gerçekliğine ve dijital kültür ortamına dikkat çeker. Sözlü ve yazılı kültürün yanında elektronik kültürün varlığına odaklanarak onun sözlü ve yazılı kültür üzerindeki etkisine yakından bakar. Postman gibi o da bilgisayar, video oyunları, TV, sinema gibi görüntü teknolojilerinin neredeyse okulun ve yazılı kültürün yerini almasından söz ederek bir nevi çağın koşullarının dayattığı bir eğitimsizleşmenin yaygınlaşmasına neden olduğu savını ileri sürer.² Ancak bu olumsuzluğun yanında kültür ve geleneğin tanıtılması, kuşaklara ve farklı coğrafyalara aktarılması odağında kolaylaştırıcı olumlu bir yönü de vardır.

Dijital ve elektronik kültür ortamı, ister olumlu ister olumsuz anlamda olsun bir bütün olarak pek çok sosyal ve kültürel olguyu etkilemeye devam eder. Bu yeni süreç, iletişim araçları ve dijital-elektronik aygıtlar pek çok disiplini ve kültürel olguyu etkilediği gibi sözlü geleneği de etkiler. Söz konusu sözlü gelenekler, üretim ve tüketim biçimi olarak varlık gösteren elektronik ortamlarla 20. yüzyılda tanışır. Bu çerçevede önce gramofon ve radyo yoluyla yapılan icralar, yüzyılın ikinci yarısından itibaren televizyon aracılığıyla ayrıca yaygınlık kazanır; doğaçlama ezgiler, âşık karşılaşmaları, söyleşilere yer veren programlar yapılarak bu yeni kültür ortamında sözlü kültürün görünürlüğü ve bilinirliği sağlanmış olur.

Elektronik kültür ortamının en önemli aygıtlarından olan televizyon ve internet, sözlü edebiyat türlerini ve sözlü kültür ortamında teşekkül eden sosyal ilişkileri etkilemekle kalmayıp neredeyse onların yerini alma eğilimindedir:

1 Neil Postman, *Televizyon: Öldüren Eğlence, Gösteri Çağında Kamusal Söylem*, (Çev. Osman Akınhay), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1994.

2 Barry Sanders, *Öküzün A'sı Elektronik Çağda Yazılı Kültürün Çöküşü ve Şiddetin Yükselişi*, (Çev. Şehnaz Tahir), Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1999.

“Sözlü ürünler için tüketici durumundaki halkın önceki kuşakları, halk hikâyeleri dinleyerek belli ihtiyaçlarını giderirken; elektronik kültür ortamının dayattığı köklü kültürel değişimlere bağlı olarak günümüz kuşağı, aynı ya da benzer ihtiyaçlarını internet, televizyon ve özellikle de televizyon dizileriyle gidermektedir. Buna bağlı olarak da popüler medya ürünü olan televizyon dizileri, işlevsel anlamda halk hikâyelerinin yerini almış durumdadır. Bu bakımdan, kültürel değişime bağlı olarak, halk hikâyeleri ve hikâyecilik geleneği açısından önemli bir değişim ve dönüşüm süreci yaşanmıştır.”³

Yukarıda sözü edilen bu görünürlük evresinde, dijital-elektronik ortamın gereği olarak sözlü kültürün çıplak bir sesle işitme ağırlıklı dünyasından görselliğin ve gözün odak olduğu bir bağlamın etki alanına girilir. Söz, konuşma-dinleme esasında sözlü iken yazıyla birlikte nesneleştirilerek görünür de kılınmıştı.⁴ Yazı ve matbaa evresinden sonra ise dijital olanın egemen olmaya başladığı bu son dönemde, teknolojik imkânların yarattığı ortamda sözlü gelenek ürünleri yeniden inşa süreciyle bu kez sözellik ve görselliğin birlikteliği çerçevesinde değerlendirilir. Geleneksel âşıklık-ozanlık geleneği de bu dijital-elektronik ortamın avantaj ve dezavantajlarından etkilenir.

Dijital-elektronik ortamda; geleneksel medya araçları olan yazılı, görsel ve işitsel basın organlarının tüm özelliklerini içeren ve sosyal medya olarak adlandırılan mecra süregelen alışkanlıkları değiştirerek üretim, tüketim, tanıtım, ulaşılabilirlik gibi birçok bakımdan yeni bir çığır açar. Böyle olunca müzik ve kültürle ilintili olarak özellikle ezgi ve şiirsellik barındıran sözlü gelenek ürünlerinin tanıtımını ve ulaşılabilirliğini kolaylaştırırken öte yandan hızlı tüketimini etkiler. Bundan dolayı bu mecraı kullanan müzisyenler veya ürün sahipleri bu ortamdaki verileri sürekli beslemek durumunda kalır, aksi takdirde dinleyicinin / izleyicinin ilgisini kaybetme riskiyle karşılaşabilirler.⁵

Geleneksel medya veya sosyal medyanın imajı önceleme ve geleneksel değerleri yeniden üreterek çabucak tüketime sunması, dil-kültürel bellek ve nitelik bağlamında olumsuz bir yapı arz edebilmektedir. Bu hususta dilin insanın dünyasını konuşma, dinleme, algılama gibi nitelikler eşliğinde

3 Mehmet Çevik, “Kültür Değişim, Gelenek ve Türk Halk Hikâyeciliği”, *Turkish Studies*, Volume: 9/12, 2014, s. 121.

4 Walter J. Ong, *Sözlü ve Yazılı Kültür: Sözüün Teknolojileşmesi*, (Çev. Sema Postacıoğlu Banon), Metis Yayınları, İstanbul 1995.

5 Tuğba Aydın Öztürk - Songül Karahasanoğlu, “Sosyal Medya Döneminde Müzik Üreticisi ve Tüketicisinin Yeniden Konumlandırılması”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C 8, S 36, 2015, s. 804.

zenginleştirdiğini belirten çağdaş filozoflardan Jacques Ellul;⁶ imaj merkezli ve insanı salt görsel olana özendiren ve onun dışındakinin önemsiz olduğuna inandırmaya yönelten televizyon gibi aygıtların âdeta zihni uyuşturduğuna dikkat çeker ve şöyle der:

“İmajlarla ilişkili bu görsel gerçeklik eleştirel söylemi, açıklamayı, tekrarı veya düşünmeyi tolere edemez. Bunlar, belirli bir mesafeyi ve eylemden çekilmeyi gerektirirler; oysa imajlar sürekli olarak vuku bulan şey ve eylemde içermeyi gerektirirler. Onlar beni, pasif bir seyirciye dönüştürürler.”⁷

Ellul; -yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda- imajların, görselliğin bireyleri, toplumları ve doğal olarak kültürü sömürdüğünü ayrıca vurgular. Teknik imkânlar, yeni fırsatlar yarattığı kadar özgün ve özgür bir kültür için ciddi handikaplar da yaratmaktadır ki dünya gittikçe birbirine benzeyen koca bir köye dönüşmektedir.

Günümüzde sözlü ve yazılı kültür gün geçtikçe zayıflamakta ve yerini televizyon, radyo, bilgisayar, video gibi elektronik aygıtların baskın olduğu yeni sürece bırakmaktadır. Söz, yazı, dinleme, düşünme ve okuma-yazma gibi nitelikler; görsellik ve empoze edilen imaj karşısında güç kaybetmeye başlamaktadır. Bu da Barry Sanders’in *Öküzün A’sı-Elektronik Çağda Yazılı Kültürün Çöküşü ve Şiddetin Yükselişi* adını verdiği kitabının tezini doğrularcasına şiddetin farklı şekillerde yaygınlaşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu kaçınılmaz yeni evrede, elektronik ortamda yine de söz ve yazının mevcudiyetini sürdürmeye çalışması ve dayatılan mecra da kendince bir mecra bulması dikkat çekmektedir.

Modern âşık dediğimiz yeni ozan / halk şairi, geleneksel icra söylem ve ortamından farklı olarak teknolojiye özellikle elektronik bağlamdan öğrendiğince yararlanmaktadır. Artık Orta Çağ’daki o hiyerarşik usta-çırak ilişkisi, dinî-mistik yönü baskın olan rüya motifiyle bade içerek âşık olma, sazıyla diyar-diyar dolaşıp gurbete çıkma, meydanlarda salt çıplak sesle ve tamamen irticalen söyleme gibi geleneksel özellikler kaybolmaya veya değişime ayak uydurarak şekil değiştirmeye başlamıştır.⁸ Radyo, televizyon, kaset, plak, cd, sosyal medya, reklam gibi öğeler bu ezgili ve şiirsel sözlü anlatım geleneğinin mecrasını ve niteliğini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemiştir.

6 Jacques Ellul, *Sözün Düşüşü*, (Çev. Hüsamettin Arslan), Paradigma Yayınları, İstanbul 2004.

7 Jacques Ellul, *age.*, s.176.

8 Abdurrahman Güzel - Ali Torun, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, 6. bs., Ankara 2010, s. 243-245.

Âşıklar / halk şairleri; sözlü kültür ortamında usta-çırak ilişkisinde *alaylı* olarak edindikleri birikim ve sahip oldukları sanatı, modern olanakların artmasıyla kaset, plak, radyo, televizyon gibi teknolojik araç-gereçler eşliğinde *ikincil sözlü kültür çağı* olan elektronik kültür ortamına taşıyarak anlatım / gösterim yoluyla icra etmiştir.⁹

Özellikle radyo, televizyon başta olmak üzere işitsel-görsel ortamlarda ürün tanıtımı, pazarlanması, hedef kitleye ulaşımı rolünün en önemli argümanlarından olan reklamcılıkta da sözlü geleneğin yansımalarını görmek mümkündür. Reklam metinlerinde; halk edebiyatı ürünlerini özellikle mâni, türkü, atasözü, bilmece gibi türlerin kullanılması geleneğin modern koşullarda da fonksiyonunu icra ettiğinin somut örnekleri olarak görünmektedir. Ayrıca sinema sanatında uzun veya kısa metrajlı filmler aracılığıyla da sözlü gelenek, hikâye ve masal anlatıcılığı, türkü ve sözlü şiir örneklerine yer verilmiştir. Özellikle dizilerde geleneksel müziklere ayrıca önem verilmiştir.

Örnek olarak Fakir Baykurt'un daha önce sinemaya uyarlanan *Yılanların Öcü* romanı diziye uyarlanıp 2014-2015 yıllarında Show Tv'de 49 bölüm olarak yayınlanmış ve dizide mekân-meram çerçevesinde şu türküleri yer verilmiştir: Kerkük türküsü olan *Baba Bugün Dağlar Yeşil Boyandı*, İsmail Altunsaray bestesi ve yorumuyla bir Karacaoğlan türküsü *Kız Senin ve Kurusa Fidanım*, Mehmet Yüzgenç'in *Akşam Olur Karanlığa Kalırsın* türküsü, ayrıca *Bu Tepe Pullu Tepe*, *Ahuzar*, *Gesi Bağları*, *Gide Gide Bir Söğüde Dayandım*, *Bu Dünya Bir Pencere* gibi geleneksel ezgiler.¹⁰

Sözlü geleneğinin elektronik ortamından yararlanmasıyla birlikte yerel nitelikteki ezgiler, şiirler tüm yurttan hatta yurt dışında biliniyor hâle gelmiştir. Âşık tarzı açısından önemli bir sirkülasyon ortaya çıkmış ve neticede toplumun pek çok katmanından kimsenin ilgisiyle birlikte gerek icracı gerekse dinleyici sayısında da önemli bir artış görülmüştür.¹¹

Günümüzde âşık adayları geleneksel çıraklık eğitimindeki usta-çırak ilişkisi yerine çoğunlukla elektronik ortamın olanaklarından yararlanır. Bir nevi *gizli çıraklık* olarak adlandırılan yöntemi kullanarak âşık tarzı ürünleri içeren kaset ve cd'leri dinleyip onlara öykünerek yaptıkları denemeleri yine kaset, cd gibi aygıtlara kaydeder ve daha sonra bunları usta addet-

9 Gülin Öğüt Eker, "Gelenekten Geleceğe Halk Edebiyatı", *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, (Ed. M. Öcal Oğuz), Grafiker Yayınları, 7. bs., Ankara 2010, s. 400.

10 Süleyman Fidan, "Televizyon Dizilerinde Geleneksel Müziğin Kullanımı, Sosyal Medya Döneminde Müzik Üreticisi ve Tüketicisinin Yeniden Konumlandırılması", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C 11, S 60, 2018, s. 136.

11 Özkal Çobanoğlu, *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Ankara 2000, s. 152-157.

tikleri âşıklara dinleterek eleştiri ve önerilerini alırlar.¹² Böylece değişen koşullarla uyumlu olarak bir çıraklık eğitiminin varlığından söz edilebilir.

Sözlü Gelenegın Müzik-Mekân Odağında Yeniden Üretimi ya da Tüketimi

Şiir, müzik veya anlatılar; salt metin / ezgi olarak değil, aynı zamanda var edildikleri mekânla birlikte bir bütünlük oluşturarak anlam kazanır ve kültürel bellekte kodlanırlar. Mekân ister özgün, doğal icra ortamı olsun isterse sonradan inşa edilen bir eğlence ortamı olsun birey ve toplum için eğlence ve kültürel değerin iç içe olduğu bir bağlam olması yönüyle ayrıca önem arz eder. Buna binaen icra edilen kültürel değer, gereksinim, işlevsellik ve eğlence gibi ögeler ve dönemin sosyokültürel koşulları çerçevesinde ilgili dinleyici / izleyici topluluğuna sunulur. Bu konuda, Nebi Özdemir eğlence kültürü-mekân çerçevesinde; toplumun aynası olan eğlence ortamlarının, bireyin kendisi, toplumu, tarihi ve kültürü hakkında bilinçlendiğı mekânlar olarak ortaya çıktığını belirtir.¹³ Bundan dolayı söz konusu mekânlar, kültürel hayatın somut göstergelerini yansıtır.

Müzik; eğlence, sosyal toplantı, ritüeller ve kutlamalar için bir bağlam görevi görerek mekânı yaratan bir unsur olgusuyla karşımıza çıkarken öte yandan onun aracılığıyla yaratılan mekân ve ilintili uygulamalar da kimliğin inşasında belirleyici bir rol üstlenir. Böylece mekân ve müzik kavramları arasında karşılıklı bir yaratma ilişkisi sonucunda kültürel kimliği şekillendiren ögeler olarak belirir.¹⁴

Sözlü gelenek ürünü olarak şiir, müzik ve anlatılar uygun mekân / bağlamda icra edilirken işlevsellik kazandığı ve ihtiyaç duyulduğu oranda ayrıca varlık bulabilmektedir. Bu hususta Malinowski, *Bilimsel Bir Kültür Teorisi* adlı kitabında; kültürün özellikle ihtiyaçların giderilmesi esasıyla oluştuğunu ve ait olduğu toplumun sosyokültürel ve dinsel yaşamında bir fonksiyonu olduğunu belirtir ve kültürün süreç içinde ihtiyaç, fonksiyon ve sosyal gerçeklikle bağlantılı olarak şekillendiğini vurgular.¹⁵

Sözlü veya yazılı bir metnin elbette esas önem verilmesi gereken değerdir ancak bağlam olmaksızın cansız kaldığı gerçeğı unutulmamalıdır.¹⁶ Bu

12 Özkul Çobanoğlu, *age.*, s. 157.

13 Nebi Özdemir, *Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü*, Akçay Yayınları, Ankara 2005, s. 25-32.

14 Hande Devrim Küçükkebe, "Mekân, Müzik ve Kimlik İlişkisi Ekseninde Çamdibi Müzisyen Kırathanesi ve 'Arefe Çalgısı' Uygulaması", *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi*, Yıl: 2017, S 11, s. 96.

15 Bronislaw Malinowski, *Bilimsel Bir Kültür Teorisi*, (Çev. Hüseyin Portakal), Kabalcı Yayınları, İstanbul 1992, s. 22-38.

16 Bronislaw Malinowski, *age.*, s. 24-60.

bakımdan sözlü gelenekte âşık fasıllarında, dengbêj divanlarında olsun isterse modern yaşamda bir sahne veya mekânda olsun bağlamın, metni ayrıca zenginleştirdiği dikkat çeker. Geleneksel mekânların kentleşme ve moderniteyle birlikte her geçen gün kaybolmaya yüz tuttuğu bir süreçte, tam da bu noktada; *türkü-bar*, *müzikeyi*, *türkü-kafe* olarak adlandırılan mekânlar ihtiyaç, işlev, değişim-dönüşüm odağında devreye girerek modern kent yaşamında var olagelir. Böylece geleneksel olanın yeniden üretimi ve onunla koşut olarak tüketimi süreci de gerçekleşir.

Geleneğin modernlikle değişim dönüşüm sonucu oluşturduğu sentez konusunda, Dede Korkut'tan Barış Manço'ya uzanan bir çizgide yeni bir ozan modelinin ortaya çıktığını söyleyen Eker; âşık tarzının çağın zevk, kabul ve beklentileri çerçevesinde varlığını sürdürdüğünü belirtir.¹⁷ Barış Manço örneğinde ezgilerin sözlerinde yer alan; “Ya nasip ya kısmet,” “Unutma ki dünya fani, veren Allah alır canı, “Can bedenden çıkmayınca”, “Sarı çizmeli Mehmet Ağa”, “Becerikli işini dağdan aşırımı, beceriksiz düz ovada şaşırımı”, “Sarı sarı bilezikleri takarım kollarına” gibi pek çok deneyime dayanan ve kadim halk kültürünü yansıtan özlü deyişler besteler eşliğinde çağdaş yaşama ve geleceğe taşınmaktadır.¹⁸

Yukarıda da değinildiği üzere sözlü gelenek odağında Anadolu sahasında Dede Korkut'tan günümüze dek pek çok halk şairi, sanatçı devraldıkları sözlü kültür mirasını, modern olanaklardan da yararlanarak *ikincil sözel kültür* adıyla bilinen elektronik kültür ortamına taşımaktadır. Böylece pek çok sözlü edebiyat ürünü, günümüz dünyasında da varlık bularak etkinliğini sürdürmektedir.

“Türk kültür hayatında, sözel ortam yaratıcılığının piri olan Korkut Ata'dan Âşık Veysel'e, Neşet Ertaş'a, Âşık Mahzuni Şerif'e, Murat Çobanoğlu'ya, Şeref Taşlıova'ya, Barış Manço'ya, Özay Gönülüm'e ve günümüz gençliğinin tutkuyla bağlı olduğu genç türküçülere kadar uzanan geniş perspektifli zaman dilimi içinde, fonksiyon değişiklikleriyle varlıklarını sürdüren icracılar, halk şiiri motif/ezgilerini 21. yüzyılda da yaşayıp yaşatmaktadırlar.”¹⁹

Geleneksel değerler modern dünyada doğal olarak geçmiş dönemlerle kıyaslandığında elbette eski gücünü koruması mümkün değildir. Ancak yine de değişen koşullar bağlamında bazı özel zaman ve mekânlarda yeniden şekillenerek var olmaya çalışır. Mekânın fiziki yapısı, tefriş ve donanımı, kitleye hitap ediş biçimi gibi özellikler bağlamında geleneksel anla-

17 Gülin Ögüt Eker, *age.*, s. 398.

18 Umay Günay, “Cumhuriyet Terkibi ve Barış Manço”, *Milli Folklor*, Sayı: 13, Yıl: 1992, s. 3.

19 Gülin Ögüt Eker, *age.*, s. 400.

tım-söyleme biçimleri yeni bir ortama kavuşur. Söz konusu bu ortamlar, müzik-mekân-kitle-pazar ilişkisi dolayında sözlü ve ezgili icra etme geleneğine *türkü bar / kafe* formuyla yeni olanaklar sunar.

Türkü bar / kafeler, diğer eğlence mekânlarının yanında alternatif bir müzik-mekân işleviyle her ne kadar otantik, geleneksel özden uzak olsalar da duvarlarında kilim, gaz lambası, ahşap veya örgüye dayalı el sanatları gibi dekorasyon özelliği, türkü eksenli üretilen müzik bakımından önem arz eder.²⁰ Gelenek-modern, metin / müzik-bağlam ve üretim-tüketim ölçeğinde bu mekânlar antropoloji ve halk bilimi için ayrıca kayda değer örnekler olarak dikkat çeker.²¹

Türkü eksenli bu müzik-mekânlar; bir bakıma geleneğin, modernite içinde yer alış çabasının somut görünümüleri olarak belirir. Müzik, müşteri ve eğlenme kültürü çerçevesinde geleneksel olan sunulmakla kalmayıp aynı zamanda pazarlanır.²² Söz, saz, şiir ve müzik yeni bir bağlamla varlığını sürdürür.

Sonuç

Sözlü ve yazılı kültür sürecinin devamında elektronik kültür ortamında, dijital-elektronik ortamın gereği olarak sözlü kültürün çıplak bir sesle işitme ağırlıklı dünyasından görselliğin ve gözün odak olduğu bir bağlamın etki alanına girilir. Özellikle radyo, televizyon başta olmak üzere işitsel-görsel ortamlarda ürün tanıtımı, pazarlanması, hedef kitleye ulaşımı rolünün önemli argümanlarından olan reklamcılıkta da sözlü geleneğin yansımaları görülür. Ayrıca sinema sanatında kısa ve uzun metrajlı filmler aracılığıyla da sözlü gelenek, hikâye ve masal anlatıcılığı, türkü ve sözlü şiir örneklerine yer verilir.

Geleneksel mekânların kentleşme ve moderniteyle birlikte kaybolmaya yüz tuttuğu süreçte ise *türkü-bar*, *müzik-kevi*, *türkü-kafe* olarak adlandırılan mekânlar ihtiyaç, işlev, değişim-dönüşüm odağında devreye girerek modern kent yaşamında var olur. Böylece geleneksel olanın yeniden üretimi ve onunla koşut olarak tüketimi süreci de gerçekleşir. Sözlü gelenek, günümüz koşullarında bazı değişim ve dönüşümlerle de olsa yaşamını sürdürmeye çalışır.

20 Firdevs Canbaz, "Türkü ve Türkü-Barlar", *Milli Folklor*, Sayı: 59, Yıl: 2003, s. 49-52.

21 M. Öcal Oğuz, *Türk Dünyası Halk Biliminde Yöntem Sorunları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000, s. 85.

22 Gülin Ögüt Eker, "Gelenekten Geleceğe Halk Edebiyatı", *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, (Ed. M. Öcal Oğuz), Grafiker Yayınları, Ankara, s. 403.

Kaynakça

- Canbaz, Firdevs, "Türkü ve Türkü-Barlar", *Milli Folklor*, Sayı: 59, Yıl: 2003.
- Çevik, Mehmet, "Kültür Değişim, Gelenek ve Türk Halk Hikâyeciliği", *Turkish Studies*, Volume: 9/12, 2014.
- Çobanoğlu, Özkul, *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Ankara 2000.
- Eker, Gülin Ögüt, "Gelenekten Geleceğe Halk Edebiyatı", *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, (Ed. M. Öcal Oğuz), Grafiker Yayınları, Ankara.
- Ellul, Jacques, *Sözün Düşüşü*, (Çev. Hüsamettin Arslan), Paradigma Yayınları, İstanbul, 2004.
- Fidan, Süleyman, "Televizyon Dizilerinde Geleneksel Müziğin Kullanımı, Sosyal Medya Döneminde Müzik Üreticisi ve Tüketicisinin Yeniden Konumlandırılması", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C 11, S 60, 2018.
- Günay, Umay, "Cumhuriyet Terkibi ve Barış Manço", *Milli Folklor*, Sayı: 13, Yıl: 1992.
- Güzel, Abdurrahman - Ali Torun, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yayınları, 6. bs., Ankara 2010.
- Küçükebe, Hande Devrim, "Mekân, Müzik ve Kimlik İlişkisi Ekseninde Çamdibi Müzisyen Kiraathanesi ve 'Arefe Çalgısı' Uygulaması", *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi*, Yıl: 2017, S 11.
- Malinowski, Bronislaw, *Bilimsel Bir Kültür Teorisi*, (Çev. Hüseyin Portakal), Kabalıcı Yayınları, İstanbul 1992.
- Oğuz, M. Öcal, *Türk Dünyası Halk Biliminde Yöntem Sorunları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.
- Ong, Walter J., *Sözlü ve Yazılı Kültür: Sözün Teknolojileşmesi*, (Çev. Sema Postacıoğlu Banon), Metis Yayınları, İstanbul 1995.
- Özdemir, Nebi, *Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü*, Akçay Yayınları, Ankara 2005.
- Öztürk, Tuğba Aydın, Songül Karahasanoğlu, "Sosyal Medya Döneminde Müzik Üreticisi ve Tüketicisinin Yeniden Konumlandırılması", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C 8, S 36, 2015.
- Postman, Neil, *Televizyon: Öldüren Eğlence, Gösteri Çağında Kamusal Söylem*, (Çev. Osman Akınhay), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Sanders, Barry, *Öküzün A'sı, Elektronik Çağda Yazılı Kültürün Çöküşü ve Şiddetin Yükselişi*, (Çev. Şehnaz Tahir), Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1999.